

Nr 192.

Av herr **Lindberg**, om rätt för kommunerna att anslå medel till hemvärnets verksamhet.

Frågan om kommunernas rätt att bevilja anslag till hemvärdnet blev icke, som man hade väntat, löst i samband med civilförsvarets ordnande. Men frågan är brännande. Den måste lösas snart.

Vid hemvärnets start visade landets kommuner klar vilja att ekonomiskt stödjda sina hemvärnsförband och i många kommuner fattades beslut om anslag. Regeringsrätten fastställde emellertid 1941 att anslag till hemvärdnet icke tillhörde de angelägenheter, som kommun äger vårda. På hösten samma år hemställde chefen för armén hos Konungen, att de hinder, som denna tolkning av kommunallagarna innebär, skulle undanröjas. Efter motioner till 1942 års riksdag framförda av riksdagsmän ur skilda partier beslöt riksdagen skyndsamt utredning av frågan om vederbörlig ändring av kommunallagarna. Utredningen uppdrogs den 19 juni samma år åt 1941 års hemortsförsvarsakkunniga. Genom sakkunnigas förslag om en statlig-kommunal försvarsorganisation, benämnd folkskyddet, i vilken även hemvärdnet skulle ingå, löstes frågan på så sätt att det förutsattes att kommun de facto hade medansvarighet vid folkskyddsorganisationens upprätthållande. Förslaget överarbetades sedermera av 1943 års civilförsvarsutredning med direktiv att hemvärdnet ej skulle ingå i organisationen. Härigenom sköts frågan om kommunernas rätt att bevilja anslag till hemvärdnet åt sidan. I samband härmed framhöll hemvärnsrådet att det dock var synnerligen angeläget att frågan snarast kunde bli löst.

Med anledning av frågans ovissa läge interPELLerade herr Lindberg i Stockholm chefen för socialdepartementet i ärendet. I interpellationssvaret den 24 november 1943 yttrade statsrådet bl. a.: "Därest för riksdagen kommer att framläggas förslag om en hemortsförsvarsorganisation, i vilken hemvärdnet icke ingår, bör i samband därmed definitiv ställning tagas till spörsmålet i vad mån åtgärder böra vidtagas för tillgodoseende av de önskemål, som lågo till grund för riksdagens skrivelse den 16 maj 1942." I samband med att civilförsvaret ordnades, utan att hemvärdnet ingick i detsamma, blev emellertid frågan icke löst.

Det är synnerligen angeläget att frågan ordnas med största skyndsamt. Kommunerna äro i regel redo att lämna all möjlig hjälp åt sina hemvärn om de nuvarande lagliga hindren undanröjas. Enligt från hemvärnsstaben inhämtade uppgifter hava hittilldags 1 215 kommuner beviljat anslag till hemvärdnet. Vidare hava enligt samma uppgifter 369 kommuner avsett att bevilja dylika

anslag men ansett sig sakna befogenhet. Härtill kommer ett antal kommuner, som beslutat om anslag, men i vilka beslutet genom överklagande hävts. Kommunernas vilja att stödja hemvärdnet kan sålunda i allmänhet anses fastslagen, och denna åstundan är helt förklarlig eftersom hemvärdnet ju utgör en kommunens egen skyddsorganisation för samhällets och dess invånares liv och egendom såväl i krig som i fred. Beträffande fredsförhållanden har det nämligen redan visat sig att hemvärnsorganisationen varit till stor nytta för lösande av rent samhälleliga uppgifter såsom vid eldsläckning såväl i bebyggda orter som vid skogsbrand, vid järnvägs- eller flygolyckor, efterspanande av vilsekomna personer eller förrymda brottslingar m. m., samhällsvådor alltså för vilka allt framgent hemvärdnet särskilt i glest bebyggda orter kommer att vara en värdefull tillgång. Det är därför naturligt att kommunerna bidra till att stärka denna organisation genom att bekosta viss utrustning för sina egna hemvärnsmän, särskilt då de mindre bemedlade.

På grund av vad härovan anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i gällande kommunalförfattningar, att kommunen berättigas att, med enkel eller på visst sätt kvalificerad majoritet, anslå medel till hemvärdnets verksamhet.

Stockholm den 23 januari 1945.

Carl Lindberg.